

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

**BÁO CÁO TỔNG KẾT
ĐỀ TÀI KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ CẤP ĐẠI HỌC**

**VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP MÔ PHỎNG
TRONG QUÁ TRÌNH DẠY HỌC Ở TRƯỜNG TIỂU HỌC
KHU VỰC MIỀN NÚI PHÍA BẮC**

MÃ SỐ: ĐH2013-TN04-14

Chủ nhiệm đề tài: TS. Nguyễn Thị Hồng Chuyên

THÁI NGUYÊN, 2016

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

**BÁO CÁO TỔNG KẾT
ĐỀ TÀI KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ CẤP ĐẠI HỌC**

**VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP MÔ PHỎNG
TRONG QUÁ TRÌNH DẠY HỌC Ở TRƯỜNG TIỂU HỌC
KHU VỰC MIỀN NÚI PHÍA BẮC**

MÃ SỐ: ĐH2013-TN04-14

**Xác nhận của cơ quan
chủ trì đề tài**

Chủ nhiệm đề tài

TS. Nguyễn Thị Hồng Chuyên

THÁI NGUYÊN, 2016

DANH SÁCH CÁN BỘ THAM GIA NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI

TT	Họ và tên	Đơn vị công tác	Trách nhiệm
1	GS. TSKH. Nguyễn Văn Hộ	Trường Đại học Su phạm	Định hướng, tư vấn viết chuyên đề
2	TS. Lâm Thùy Dương	Trường Đại học Su phạm	Thực hiện

ĐƠN VỊ PHỐI HỢP NGHIÊN CỨU

Tên đơn vị trong và ngoài nước	Nội dung phối hợp nghiên cứu	Họ và tên người đại diện đơn vị
Viện Khoa học Giáo dục - Việt Nam	Tư vấn, phối hợp nghiên cứu	GS.TS. Phan Văn Kha
Khoa Giáo dục Tiểu học - Trường Đại học Sư phạm - ĐHTN	Tư vấn, cung cấp tài liệu	TS. Ngô Gia Võ

MỤC LỤC

DANH SÁCH CÁN BỘ THỰC HIỆN ĐỀ TÀI	
MỤC LỤC	
DANH MỤC CÁC BẢNG	
DANH MỤC HÌNH VẼ, SƠ ĐỒ, BIỂU ĐỒ	
BẢNG KÍ HIỆU VIẾT TẮT	
THÔNG TIN KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU BẰNG TIẾNG VIỆT	
THÔNG TIN KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU BẰNG TIẾNG ANH	
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	2
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu	2
3.1. Khách thể nghiên cứu.....	2
3.2. Đối tượng nghiên cứu.....	2
4. Giả thuyết khoa học	2
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	2
6. Phạm vi nghiên cứu.....	3
7. Phương pháp nghiên cứu.....	3
8. Cấu trúc đề tài	5
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ DẠY HỌC SỬ	
DỤNG PHƯƠNG PHÁP MÔ PHỎNG	6
1.1. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	6
1.1.1. Trên thế giới.....	6
1.1.2. Trong nước	8
1.2. Mô phỏng	10
1.2.1 Mô hình	10
1.2.2. Mô phỏng	14

1.3. Phương pháp dạy học mô phỏng.....	17
1.3.1. Khái niệm	17
1.3.2. Ưu điểm và hạn chế của việc dạy học có sử dụng mô phỏng.....	22
1.4. Đặc điểm nhận thức của học sinh tiểu học.....	23
1.5. Thực trạng việc dạy học sử dụng phương pháp mô phỏng ở tiểu học các tỉnh miền núi phía Bắc	26
1.5.1. Khái quát về điều kiện tự nhiên, tình hình kinh tế - xã hội khu vực miền núi phía Bắc.....	26
1.5.2. Thực trạng sử dụng phương pháp mô phỏng trong dạy học ở tiểu học.....	27
Kết luận chương 1	31
Chương 2. QUY TRÌNH DẠY HỌC SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP MÔ PHỎNG	32
2.1. Nguyên tắc xây dựng quy trình dạy học sử dụng phương pháp mô phỏng.....	32
2.1.1. Đảm bảo tính hệ thống	32
2.1.2. Phát huy vai trò thiết kế, định hướng, giúp đỡ, tạo điều kiện thuận lợi của giáo viên	32
2.1.3. Đảm bảo khai thác các ưu thế của mô phỏng	32
2.1.4. Đảm bảo phối hợp hài hòa giữa sử dụng mô phỏng và thao tác trên vật thật.....	32
2.1.5. Đảm bảo tính mềm dẻo, linh hoạt.....	33
2.1.6. Đảm bảo tính khả thi, thiết thực và hiệu quả	33
2.2. Khả năng sử dụng mô phỏng trong dạy học các môn học về tự nhiên và xã hội ở tiểu học	33
2.2.1. Môn Tự nhiên - Xã hội.....	33
2.2.2. Môn Khoa học.....	34
2.2.3. Môn Lịch sử và Địa lí	36

2.3. Quy trình dạy học sử dụng phương pháp mô phỏng.....	36
2.3.1. Giai đoạn 1: Chuẩn bị	37
2.2.2. Giai đoạn 2: Tổ chức quá trình dạy học sử dụng phương pháp mô phỏng	39
2.2.3. Giai đoạn 3: Đánh giá	40
2.4. Một số kế hoạch bài học minh họa	43
2.4.1. Môn Tự nhiên và Xã hội	43
2.4.2. Môn Khoa học.....	50
Kết luận chương 2	57
Chương 3. THỰC NGHIỆM SỬ PHẠM	58
3.1. Khái quát về quá trình thực nghiệm.....	58
3.1.1. Mục đích thực nghiệm	58
3.1.2. Nội dung thực nghiệm.....	58
3.1.3. Danh sách bài dạy thực nghiệm	58
3.1.4. Đối tượng thực nghiệm	58
3.1.5. Phương pháp tiến hành thực nghiệm.....	59
3.1.6. Mục tiêu.....	60
3.1.7. Tiêu chí và thang đo trong thực nghiệm	60
3.2. Thực nghiệm tác động.....	62
3.2.1. Kết quả thực nghiệm tác động	62
3.2.2. Xử lí chung kết quả thực nghiệm.....	70
Kết luận chương 3	74
1. Kết luận	75
2. Khuyến nghị	75
TÀI LIỆU THAM KHẢO	77
PHỤ LỤC	79

THÔNG TIN KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU BẰNG TIẾNG VIỆT

1. Thông tin chung

Tên đề tài: *“Vận dụng phương pháp mô phỏng trong quá trình dạy học ở trường tiểu học khu vực miền núi phía Bắc”*

Mã số: **DH2013-TN04-14**

Chủ nhiệm đề tài: TS. Nguyễn Thị Hồng Chuyên

Cơ quan chủ trì: Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên

Thời gian thực hiện: 24 tháng

2. Mục tiêu

Xây dựng quy trình dạy học sử dụng phương pháp mô phỏng và thiết kế một số bài học có sử dụng phương pháp mô phỏng trong chương trình tiểu học.

3. Tính mới và sáng tạo

- Mô phỏng là phương pháp nghiên cứu các hiện tượng, quá trình hoạt động bằng cách xây dựng các mô hình tương ứng và nghiên cứu chúng ngay trên các mô hình đó. Việc nghiên cứu, thao tác trên thiết bị mô phỏng giúp cho người nghiên cứu dễ tiếp nhận thông tin và hiểu sâu đối tượng. Ngày nay, mô phỏng đang ngày càng được sử dụng rộng rãi trong các lĩnh vực. Vì thế vận dụng mô phỏng trong dạy học là một đòi hỏi mang tính khách quan cần phải nghiên cứu. Đặc biệt sử dụng phương pháp mô phỏng đối với lứa tuổi học sinh tiểu học là hết sức phù hợp và có ý nghĩa.

- Trong thực tế, mô phỏng đã được sử dụng trong dạy học ở tiểu học. Tuy nhiên cách thức sử dụng mô phỏng trong dạy học còn hạn chế, chưa phát huy tính tích cực nhận thức của người học. Cụ thể do chưa có quy trình dạy học cụ thể hướng dẫn quá trình dạy và học. Vì vậy, việc đề xuất quy trình dạy học và thiết kế một số kế hoạch bài học sử dụng phương pháp mô phỏng một mặt góp phần cung cấp cơ sở lý luận về dạy học mô phỏng, mặt khác sẽ cung cấp một tài liệu hướng dẫn dạy học hữu ích cho giáo viên ở trường tiểu học.

4. Kết quả nghiên cứu

- Xây dựng được khung lí thuyết tương đối hoàn chỉnh về phương pháp dạy học mô phỏng. Cụ thể: tìm hiểu khái niệm mô phỏng, phân loại mô phỏng; vai trò của việc sử dụng phương pháp mô phỏng trong dạy học.

- Phân tích và đánh giá được thực trạng dạy học sử dụng phương pháp mô phỏng của học sinh chủ yếu ở các tỉnh miền Bắc. Bao gồm: thực trạng sử dụng công nghệ thông tin trong dạy học; thực trạng về sử dụng mô phỏng trong dạy học ở một số trường tiểu học.

- Đề xuất quy trình dạy học mô phỏng, xây dựng một số kế hoạch bài học và thiết kế một số bài giảng có sử dụng mô phỏng trong chương trình một số môn học ở trường tiểu học phù hợp với đối tượng học sinh khu vực miền núi phía Bắc.

- Tiến hành thực nghiệm sư phạm tại 3 trường tiểu học thuộc 3 địa phương khác nhau, kết quả thu được tương đối khả quan đáp ứng được mục đích đề ra, bước đầu khẳng định tính đúng đắn của giả thuyết khoa học, chất lượng của các biện pháp được đề xuất trong đề tài.

5. Sản phẩm

5.1. Sản phẩm khoa học

[1]. Nguyễn Thị Hồng Chuyên (2013), "Đôi nét về dạy học theo phong cách học tập", *Tạp chí Giáo dục*, Số 324, tr.29-31.

[2]. Nguyễn Thị Hồng Chuyên (2014), "Lợi ích của sự hiểu biết về phong cách học tập", *Tạp chí Giáo dục*, Số 333, tr.33-34.

[3]. Nguyễn Thị Hồng Chuyên (2014), "Sử dụng mô phỏng trong dạy học - biện pháp đáp ứng phong cách học tập của học sinh", *Tạp chí Thiết bị Giáo dục*, Số 108, tr.59-60

[4]. Nguyễn Thị Hồng Chuyên (2014), "Dạy học phân hóa dựa vào phong cách học tập của học sinh", *Tạp chí Giáo dục*, Số 347, tr.35-37

5.2. Sản phẩm đào tạo

[1]. Nông Thị Hồng An (2013), *Thiết kế một số kế hoạch bài học có sử dụng mô phỏng trong dạy học chủ đề tự nhiên môn Tự nhiên và Xã hội lớp 3*, Đề tài nghiên cứu khoa học sinh viên, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên.

[2]. Trần Thị Ngọc Anh, Chu Thị Hòa, Hoàng Thị Kim Thoa, Trần Thị Thanh Thu (2014), *Thiết kế một số tình huống đóng vai mô phỏng trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí lớp 4*, Đề tài nghiên cứu khoa học sinh viên, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên.

5.3. Tài liệu tham khảo: *Vận dụng phương pháp mô phỏng trong dạy học ở tiểu học* (Được nghiệm thu bởi Hội đồng Trường ĐH Sư phạm, ĐH Thái Nguyên)

6. Phương thức chuyển giao, địa chỉ ứng dụng, tác động và lợi ích mang lại của kết quả nghiên cứu

Đây là đề tài nghiên cứu thuộc lĩnh vực giáo dục, có kết quả nghiên cứu cả về lí thuyết và thực tiễn. Đặc biệt là đã đề xuất quy trình dạy học sử dụng phương pháp mô phỏng trong dạy học ở tiểu học. Kết quả nghiên cứu có thể ứng dụng trong dạy học một số nội dung trong chương trình tiểu học.

INFORMATION ON RESEARCH RESULTS

1. General information

Project title: *“Applying simulation methods in teaching in primary schools in the Northern mountainous areas”*

Code: **DH2013-TN04-14**

Coordinator: Dr. Nguyen Thi Hong Chuyen

Implementing institution: College of Education, Thai Nguyen University

Duration: 24 months

2. Objectives

Develop the teaching process using simulation methods and design some lessons using simulation methods in primary education curriculum.

3. Creativeness and innovativeness

- Simulation is a method to study the phenomenon, processes via building corresponding models and study them. Operating and doing research on such models help the current researcher get more information in understanding the research subject. Nowadays, simulation has been widely used in various fields. The application of this method in teaching is, therefore, becoming an inevitable demand that needs to pay more attention to. Especially, it is feasible and significant to utilize simulation method in teaching elementary students.

- In reality, simulation method has been used in teaching at primary school. However, the modes of simulating in teaching are limited, which has not promoted the positive perception of learners yet. Namely, there haven't been specific guides for the teaching and learning process. Therefore, proposing the teaching process and designing some lesson plans for using simulation method, on the one hand, will help provide a theoretical basis for this teaching method, on the other hand, provide a useful guidebook for teachers at primary school.

4. Research results

- Build a relatively complete theoretical framework of simulation teaching methods. Specifically, studying the concept of simulation and simulation classification; the role of using simulation methods in teaching.